

Κάτοικοι: **44.100**

Η Καλαμάτα είναι η πρωτεύουσα και το λιμάνι της Μεσσηνίας. Βρίσκεται χτισμένη στον μυχό του Μεσσηνιακού Κόλπου, στην άκρη ενός κατάφυτου κάμπου. Οι δρόμοι της πόλης κατηφορίζουν από το κάστρο των Βιλλαρδουΐνων και φτάνουν ως το λιμάνι.

Τρεις είναι οι εκδοχές για την προέλευση της ονομασίας της. Ο Νικόλαος Πολίτης αναφέρει ότι η Καλαμάτα ονομάστηκε έτσι από κάποιο μοναστήρι της Παναγίας της Καλομάτας που βρισκόταν εκεί. Άλλοι πάλι λένε ότι ονομάστηκε έτσι από τα καλάμια που φύτρωναν στις όχθες των χειμάρρων της. Η τρίτη εκδοχή θέλει την πόλη να πήρε το όνομά της από το αρχαίο χωριό της περιοχής της που ονομαζόταν Καλάμαι. Από το 1900, η πόλη καταγράφεται ως Καλάμαι επί το αρχαιοπρεπέστερο, αν και πόλη Καλαμάτα αναφέρεται στη βιογραφία του Αγίου Νίκωνος του «Μετανοείτε» και στο χρονικό της Κουγκέστας. Τον Φεβρουάριο του 1960, η ονομασία της ξανάγινε Καλαμάτα.

Πολιούχος της πόλης είναι η Παναγία η Υπαπαντή. Εορτάζεται στις 2 Φεβρουαρίου με λιτανεία (καθιερωμένη από το 1884). Η εικόνα που φυλάσσεται στη Μητρόπολη ιστορήθηκε από τον Όσιο Λουκά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Σε απόσταση 6 χλμ. βόρεια της Καλαμάτας βρίσκεται η μονή Βελανιδιάς, όπου έζησε ως καλογεροπαίδι ο Γρηγόριος Δικαίος - Παπαφλέσσας. Οι Άραβες το 1204 και ο Ιμπραήμ το 1825 την έκαψαν. Στις 9 Νοεμβρίου 1943 την κανονιοβόλησαν οι Γερμανοί.

Ένα χιλιόμετρο πιο πάνω, το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία, αποτέλεσε επαναστατικό κέντρο το 1821.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 272.10.22.622, Τροχαία 272.10.25.444, Δήμος 272.10.22.651, ΟΤΕ 272.10.22.699, Λιμεναρχείο 272.10.22.218, Νοσοκομείο 272.10.45.500, Ταξί 272.10.22.434, 272.10.24.421, 272.10.22.522, 272.10.29.898, 272.10.23.939, 272.10.28.181, Ραδιοταξί 272.10.26.565.

Η ιστορία της Καλαμάτας

Η θέση της Καλαμάτας ταυτίζεται με αυτή της αρχαίας πόλης Φαρές, μιας από τις επτά του Μενέλαου που ο Αγαμέμνωνας υποσχέθηκε ότι θα χαρίσει στον Αχιλλέα ως αντάλλαγμα για τη συμμετοχή του στον Τρωικό πόλεμο. Η πόλη υπήρχε ακόμα τον ΣΤ΄ μ.Χ. αιώνα και αναφέρεται από τον Ιεροκλή. Εγκαταλείφθηκε αργότερα.

Η τοποθεσία όπου βρίσκεται η σημερινή πόλη άρχισε να πυκνοκατοικείται κατά τον Η΄ μ.Χ. αιώνα και γρήγορα έγινε κέντρο εμπορίου χάρη στην προστασία που προσφέρει το λιμάνι της. Με το σημερινό της όνομα είναι γνωστή τουλάχιστον από το 1204. Αποτελέσε έδρα της βαρονίας του Γοδεφρείδου Βιλλαρδουίνου, ο οποίος πέθανε εκεί στα 1218. Το βυζαντινό κάστρο της πόλης ξανακτίστηκε από τον γιο του, Γουλιέλμο, ανάμεσα στα 1245 και 1278.

Στα χρόνια του ηγεμόνα Φλωρέντιου Ανδεγαυικού (1289 – 1297), την πόλη κατέλαβαν περίπου 650 Σλάβοι, ως τότε εγκατεστημένοι σε γειτονικό χωριό. Τους έδιωξε ο Γεώργιος Σγουρομαλλαίος για λογαριασμό των Φράγκων. Τον επόμενο αιώνα, η Καλαμάτα έγινε μήλο της έριδας ανάμεσα στους Φράγκους και τους Ναβαραίους, οι οποίοι και την κατέλαβαν (1381). Από το 1478, πέρασε στο δεσποτάτο του Μιστρά κι ακολούθησε την τύχη του. Κατέληξε στους Τούρκους.

Ενισχυμένος από τους Μανιάτες, ο Βενετσιάνος Φραγκίσκος Μοροζίνι εισέβαλε στην πόλη στα 1659 αλλά αναγκάστηκε να την εγκαταλείψει. Επανήλθε 25 χρόνια αργότερα επικεφαλής 8.000 στρατιωτών της Βενετίας και 1.500 Μανιατών. Νίκησε τους Τούρκους σε αποφασιστική μάχη και μπήκε στην πόλη, στις 14 Σεπτεμβρίου του 1685. Στα μόλις τριάντα χρόνια της βενετσιάνικης παρουσίας, η Καλαμάτα εξελίχθηκε σε έδρα επαρχίας. Παρέμεινε στον ρόλο αυτόν και όταν οι Τούρκοι την ξαναπήραν (1715).

Υπήρξε κέντρο της δραστηριότητας του Γεωργίου Παπάζογλη στα ορλοφικά και κυριεύτηκε για λίγο από τους επαναστάτες. Την ξαναπήραν οι Αλβανοί του τουρκικού στρατού κι έμειναν εκεί ως το 1779 οπότε εκδιώχτηκαν από την Υψηλή Πύλη, όπως έγινε σ' όλον τον

υπόλοιπο Μοριά.

Επαρχιακό διοικητικό και εμπορικό κέντρο, η Καλαμάτα ήταν μια μικρή πόλη ολόκληρο τον ΙΗ' και στις αρχές του ΙΘ' αιώνα. Οι κάτοικοί της ήταν κυρίως Έλληνες, αφού οι Τούρκοι προτιμούσαν την ασφάλεια των κάστρων της Κορώνης, της Μεθώνης και του Μιστρά. Στα 1821, ήταν η πρώτη πόλη που ελευθερώθηκε. Η Μεσσηνιακή Γερουσία που εκλέχτηκε εκεί, εξέδωσε την πρώτη επίσημη ανακοίνωση προς τις ξένες δυνάμεις ότι οι Έλληνες αποφάσισαν να διεκδικήσουν την ελευθερία τους.

Τα στρατεύματα του Ιμπραήμ μπήκαν στην πόλη στα 1825 και επιδόθηκαν σε σφαγές και λεηλασίες. Όταν, τρία χρόνια αργότερα, την ξαναπήραν οι Γάλλοι του Μεζόν για λογαριασμό του ελληνικού κράτους, η Καλαμάτα αριθμούσε περίπου 1.720 κατοίκους. Έναν αιώνα αργότερα (απογραφή 1928), οι κάτοικοι είχαν φτάσει τους 28.961, ενώ η πόλη είχε εξελιχθεί σε πρωτεύουσα του νομού Μεσσηνίας (από το 1833) και σπουδαίο κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου, κυρίως χάρη στην εξαγωγή γεωργικών προϊόντων από το λιμάνι της.

Ο πρώτος τρομερός σεισμός έπληξε την πόλη στις 7 Οκτωβρίου του 1947. Προκάλεσε πανικό, ενώ τραυματίστηκαν λίγοι κάτοικοι. Καταγράφηκαν ζημιές σε οικήματα. Όμως, η άναρχη ανάπτυξη και η οικοδόμηση σε σαθρά εδάφη, που ακολούθησε, έγινε αιτία να καταρρεύσουν σαν χάρτινοι πύργοι 132 σπίτια, στις 13 Σεπτεμβρίου του 1986, όταν σεισμός 6,2 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ έπληξε την περιοχή. Σκοτώθηκαν 18 άνθρωποι και τραυματίστηκαν 300, ενώ οι σεισμοπαθείς της ευρύτερης περιφέρειας υπολογίστηκαν σε 50.000.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 2.8.2011)